Eduskunnan talousvaliokunta

Lausunto/ asiantuntijakuuleminen

Asia: HE 211/2020 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Geologian tutkimuskeskuksesta annetun lain muuttamisesta

VTT kiittää mahdollisuudesta osallistua kuulemiseen ja lausunnon antamiseen. VTT:n asiantuntijat ovat tavanneet esityksen valmistelun aikana GTK:n johtoa ja asiantuntijoita 2 kertaa, joissa keskustelun aiheena on ollut yllä mainitun hallituksen esityksen aihe. Esityksessä on jo huomioitu hyvin näissä keskusteluissa esiin tulleita asioita.

Kuten valtiovarainministeriö ja valtioneuvosto totesivat lausunnoissaan, ehdotetun järjestelyn mahdollisessa toteutuksessa korostuu perustettavan yrityksen liiketoimintasuunnitelman merkitys. Liiketoimintasuunnitelmassa tulee olla riittävällä tarkkuudella kuvaukset yhtiön corporate governancesta sekä päätöksentekojärjestelmästä. Niin ikään huolellisesti ja realistisesti laadittu liiketoimintasuunnitelma, jossa on arviot sekä tuloista että menoista, toimii pohjana yhtiön pääomittamisen/ aloittavan taseen määrittelyssä. Liiketoimintasuunnitelma toimii hyvänä työkaluna myös riskienhallinnassa. Sitä vasten sekä yhtiön hallituksen että omistajaohjaajan on helppo tarkastella miten yhtiön toiminta on käytännössä alkanut ja edistynyt.

Ehdotettu yhtiö toimisi liiketaloudellisin perustein kilpailluilla markkinoilla, jolloin pääomituksen oikea taso - riittävä elinkelpoisen yrityksen aloittamiseksi, muttei ylimitoitettu suhteessa kilpailijoihin - korostuu. Niin ikään mahdollisuus konkurssiin kuuluu markkinaehtoiseen yritystoimintaan, jottei synny markkinoita vääristää tilannetta yhtiön eduksi ja sen kilpailijoille epäeduksi.

Yhtiön toimivan johdon ja hallituksen osaamiseen tulee kiinnittää riittävää huomiota. Molemmat edellyttävät liiketoimintaosaamisen lisäksi myös yrityksen talousjohtamisen ymmärrystä. Hallituksessa olisi myös hyvä olla governance ja lakiosaamista, jolla taattaisiin se, että yhtiö täyttää sekä lakisääteiset velvoitteensa että omistajan sille asettamat tavoitteet, mukaan lukien valtion omistajaohjauspolitiikassa mainitut asiat.

VTT:llä itsellään on hyvät kokemukset työ- ja elinkeinoministeriön (TEM) omistajaohjauksesta. Toisaalta VTT vastaa itse omien (VTT konserniin kuuluvien) tytäryhtiöittensä ohjauksesta, kuitenkin niin, että sekä VTT:n hallitukselle että omistajaohjaajalle raportoidaan säännöllisesti ja yhdessä sovitulla tavalla tytäryhtiöitten tilanteet. Jälkimmäistä mallia voi myös pohtia yhtiön ohjaukseen, mikäli suora ministeriöstä tapahtuva omistajaohjaus todetaan nyt mahdollisesti perustettavan yhtiön ohjaukseen epätarkoituksenmukaiseksi.

Espoossa 14.9.2021

Matti Karhunen

Lakiasiainjohtaja

Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy